

Code goed bestuur uitvoeringsorganisaties
Handvestgroep Publiek Verantwoorden

Handvestgroep Publiek Verantwoorden

Code goed bestuur uitvoeringsorganisaties

oktober 2005

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Inleiding	3
1.2	Begripsbepalingen.....	4
1.3	Versiehistorie.....	4
2.	Naleving en monitoring.....	6
3.	Het bestuur	7
3.1	Taak en werkwijze.....	7
3.2	Bezoldiging.....	8
3.3	Tegenstrijdige belangen	9
4.	Raad van toezicht.....	11
4.1	Taak	11
4.2	Deskundigheid, samenstelling, onafhankelijkheid en bezoldiging	12
4.3	Tegenstrijdige belangen	14
4.4	Rol van de voorzitter en de secretaris van de raad van toezicht	15
4.5	Samenstelling en rol van drie kerncommissies van de raad van toezicht.....	16
5.	De minister, de klant en de samenleving.....	19
6.	De financiële verslaglegging, de interne audit en de externe accountant	20
6.1	Financiële verslaglegging.....	20
6.2	Rol, benoeming, beloning en beoordeling van het functioneren van de externe accountant.....	20
6.3	Interne audit functie.....	21
6.4	Relatie en communicatie van de externe accountant met de organen van het ZBO.....	21

1. Inleiding

1.1 Inleiding

Achtergrond

De commissie corporate governance heeft in december 2003 de definitieve versie van "De Nederlandse corporate governance code" opgeleverd. In de periode daarvoor was er reeds veel over gezegd en geschreven, mede naar aanleiding van het concept dat deze commissie Tabaksblad voor commentaar had gepubliceerd en de reacties die daarop zijn ontvangen.

In (meer beperkte kring) strekte de discussie rondom de code zich ook uit tot de vraag of een dergelijke code ook voor publieke organisaties zou moeten gelden. De Handvestgroep Publiek Verantwoorden, bestaande uit de zelfstandige bestuursorganen Centraal Orgaan opvang Asielzoekers, IB-Groep, Kadaster, RDW, Sociale Verzekeringsbank en Staatsbosbeheer, heeft deze vraag positief beantwoord. Deze code is geschreven met het oog op het besef bij de aangesloten organisaties (en hopelijk bij anderen die volgen) dat het goed is gewenst gedrag op het terrein van public governance te stimuleren. De inhoud van de code moet niet een "af te vinken" checklist zijn, maar beoogt organisaties in de publieke sector te stimuleren zich op een maatschappelijk geaccepteerde wijze te laten gedragen.

Werkwijze

Om te komen tot een code heeft de Handvestgroep op 25 september 2003 zijn secretaris opdracht gegeven om tezamen met medewerkers van de aangesloten organisaties de code Tabaksblad te bewerken tot een code die aansluit bij publieke uitvoeringsorganisaties.

Deze werkgroep bestond uit:

mevr. J. ten Brug (RDW);

mr. D. Drenth (IB-Groep);

dhr. E. de Graaf (SVB);

mr. U.H. Oelen (Kadaster, secretaris Handvestgroep Publiek Verantwoorden);

mr. F. van Norren (Staatsbosbeheer);

dhr. G. Wolters (COA).

De werkgroep heeft de meest praktische methode gekozen, te weten: de code Tabaksblad ter hand genomen en deze vertaald naar een code voor uitvoeringsorganisaties. Dit heeft tot resultaat gehad dat de codes veel op elkaar lijken, maar gezien de verschillen tussen vennootschappen en uitvoeringsorganisaties ook op onderdelen essentiële afwijkingen kennen.

Voorts is er goede notie genomen van opvattingen die er zijn binnen de publieke sector over het onderwerp en zijn deze eveneens verwerkt.

De code is in concept besproken door de Handvestgroep Publiek Verantwoorden d.d. 4 maart 2004 en vastgesteld in de vergadering van de Handvestgroep van 7 juni 2004.

Reikwijdte

De leden van de Handvestgroep onderschrijven de uitgangspunten en principes zoals in deze code zijn neergezet. Het systeem van checks and balances zoals dat verwoord is in de code vormt het ideaal-typische model waaraan elke organisatie zou moeten voldoen. De realiteit is echter dat de systematiek (nog) niet overal kan worden doorgevoerd, bijvoorbeeld omdat de organisatie niet over een Raad van Toezicht beschikt. Het neergezette model is daarom ook mede een groeimodel dat binnen de verantwoordelijkheid van elke organisatie ingevuld wordt. Die verantwoordelijkheid vindt wel in volle openheid plaats. Om te beginnen met die over 2004, zal elke organisatie daarom in de jaarverantwoording aangeven in hoeverre er aan het model wordt voldaan c.q. er invulling aan wordt gegeven.

Afwijkingen van de code kunnen een wettelijke oorzaak kennen, vanwege de strijdigheid met de (boven de code prevalerende) instellingswetgeving van het zbo, er kan ook een andere reden zijn waarom van de code wordt afgeweken. Uitgangspunt is en blijft dat de code wordt toegepast en wanneer dit, om welke reden dan ook, niet gebeurt, dat dit wordt uitgelegd. Wanneer dat vanwege strijdigheid met wetgeving is, kan een vermelding hierover volstaan. In de gevallen waarin de code niet wordt toegepast zonder dat er een strijdigheid is met wetgeving, is een inhoudelijke uitleg vereist.

De Handvestgroep meent dat het goed is dat ook organisaties die niet aangesloten zijn bij de Handvestgroep, zich aan deze code committeren. Het spreekt voor zich dat de toetsing door het Visitatiecollege waarin deze code voorziet (zie uitwerking 2.2.) dan niet van toepassing is. Het publiekelijk onderschrijven van de code, het hierover in gesprek treden met stakeholders en minister en de verplichting over naleving te publiceren in het jaarverslag is ook al voldoende om naleving te bevorderen.

1.2 Begripsbepalingen

het bestuur: het bestuur, de raad van bestuur of de directie van de organisatie;
die belast is met de dagelijkse leiding.
de raad van toezicht: het orgaan van de organisatie belast met het uitoefenen van toezicht op het functioneren van het bestuur.
de minister: de minister onder wiens verantwoordelijkheid het ZBO ressorteert volgens de organisatie/instellingswet.
de gebruiker/klant: de afnemer van het product of de dienst.
het zbo: de rechtspersoon.

1.3 Versiehistorie

De code, die in juni 2004 tot stand is gebracht, is geen statische code die voor het leven is geformuleerd. Als gevolg van gewijzigd denken over governance (van uitvoeringsorganisaties), reacties uit de omgeving of ervaringen in de praktijk kan het gebeuren dat de code aangepast moet worden. De Handvestgroep heeft daarom afgesproken dat er jaarlijks gekeken zal worden of aanpassingen nodig zijn. In deze paragraaf wordt aangegeven waar de veranderingen zijn aangebracht. Een vorige versie van de code kan indien gewenst worden verkregen via www.publiekverantwoorden.nl
Wijzigingen per oktober 2005:

Aanpassing uitwerking 2.1: bij afwijkingen wordt er niet alleen achteraf gerapporteerd in het jaarverslag, er wordt gelijk al melding van gemaakt op de website van de organisatie.

Code goed bestuur uitvoeringsorganisaties

Handvestgroep Publiek Verantwoorden

Aanpassing uitwerking 3.1.7: alle nevenfuncties van bestuurders dienen te worden gemeld bij de Raad van Toezicht; niet meer alleen 'de belangrijkste'.

Aanpassing uitwerking 4.2.2. geen enkel lid van de RvT mag meer bestuurslid/directeur zijn van een zbo , waarin een bestuurslid/directeur van het ZBO waarop hij toezicht houdt, lid van de RvT is.

Aanpassing uitwerking 4.2.5: het kwalitatieve criterium van vijf nevenfuncties voor leden van de Raad van Toezicht is vervangen door het kwalitatieve criterium "het aantal is zodanig beperkt dat het een goede taakvervulling naar het oordeel van de voorzitter is gewarborgd.

Aanpassing uitwerking 4.5.12: geen enkel lid van de remuneratiecommissie mag meer bestuurder/directeur van een ander zbo zijn.

2. Naleving en monitoring

Principe

De dagelijkse leiding van de ZBO's en hun respectievelijke Raden van Toezicht achten zich (maatschappelijk) verantwoordelijk voor een goede public governance-structuur binnen het ZBO en de adequate toepassing van deze code. De dagelijkse leiding van het ZBO legt over toepassing van de code publiekelijk verantwoording af aan haar klantenkring, de maatschappij en de politiek.

Organisaties die de code onderschrijven doen dit publiekelijk, treden hierover in overleg met de minister en stakeholders en doen er jaarlijks verslag van in het jaarverslag.

Toetsing van de toepassing van de door het ZBO gehanteerde code vindt voor de leden van de Handvestgroep Publiek Verantwoorden bovendien plaats door middel van de visitaties die plaatsvinden in het kader van het Handvest Publieke Verantwoording.

Uitwerking

2.1

De hoofdlijnen van de public governance structuur van het ZBO worden elk jaar, mede aan de hand van de principes die in deze code zijn genoemd, in een apart hoofdstuk in het jaarverslag uiteengezet en toegelicht. In dat hoofdstuk geeft het ZBO expliciet aan in hoeverre het de in deze code genoemde opgenomen bepalingen opvolgt en zo niet, waarom en in hoeverre het daarvan afwijkt. De desbetreffende informatie wordt ook gepubliceerd via de website van het ZBO. Besluiten tot afwijkingen van de code worden onmiddellijk op de website van de organisatie geplaatst.

2.2

(Tenminste) eens in de vier jaar stelt het ZBO een zelfevaluatierapport op, waarin het de relatieve positie ten opzichte van de in het Handvest genoemde thema's inzichtelijk maakt. In dat rapport wordt expliciet ingegaan op toepassing en werking van de gedragscode. Door middel van een visitatie(rapport) spreekt het daartoe in het leven geroepen college zijn bevindingen uit over de wijze waarop het ZBO invulling geeft aan de gedragsregels en doet het (zo nodig) aanbevelingen over de instrumentatie en operationalisering ervan.

3. Het bestuur

3.1 Taak en werkwijze

Principe

Het bestuur is belast met het besturen van het zbo, hetgeen onder meer inhoudt dat het verantwoordelijk is voor de realisatie van de doelstellingen van het zbo, de strategie en het beleid en de daaruit voortvloeiende ontwikkeling van de resultaten. Het bestuur legt hierover verantwoording af aan de raad van toezicht of de minister. Het bestuur richt zich bij de vervulling van zijn taak naar het belang van het zbo en weegt daartoe de in aanmerking komende belangen van bij het zbo betrokkenen af. Het bestuur verschaft de raad van toezicht tijdig alle informatie die nodig is voor de uitoefening van de taak van de raad van toezicht.

Het bestuur is verantwoordelijk voor de naleving van alle relevante wet- en regelgeving, het beheersen van de risico's verbonden aan de activiteiten van het zbo en het financieel beleid van het zbo. Het bestuur rapporteert hierover aan en bespreekt de interne risicobeheersings- en controlesystemen met de raad van toezicht.

Uitwerking

3.1.1

Een bestuurder wordt benoemd voor een periode van maximaal vijf jaar. Herbenoeming kan telkens voor een periode van maximaal vijf jaar plaatsvinden.

3.1.2

Het bestuur legt in ieder geval ter goedkeuring voor aan de raad van toezicht:

de operationele en financiële doelstellingen van het zbo;

de strategie die moet leiden tot het realiseren van de doelstellingen;

de randvoorwaarden die bij de strategie worden gehanteerd, bijvoorbeeld ten aanzien van de financiële ratio's.

De hoofdzaken hiervan worden vermeld in het jaarverslag.

3.1.3

In het zbo is een op het zbo toegesneden intern risicobeheersings- en controlesysteem aanwezig. Als instrumenten van het interne risicobeheersings- en controlesysteem hanteert het zbo in ieder geval:

risicoanalyses van de operationele, financiële, politieke en maatschappelijke doelstellingen van het zbo;

een gedragscode die in ieder geval op de website van het zbo wordt geplaatst;

handleidingen voor de inrichting van de financiële verslaggeving en de voor de opstelling daarvan te volgen procedures;

een systeem van monitoring en rapportering.

3.1.4

In het jaarverslag verklaart het bestuur dat de interne risicobeheersings- en controlesystemen adequaat en effectief zijn en geeft het een duidelijke onderbouwing hiervan. Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de werking van het interne

risicobeheersings- en controlesysteem in het boekjaar. Het bestuur geeft daarbij tevens aan welke eventuele significante wijzigingen zijn aangebracht, welke eventuele belangrijke verbeteringen zijn gepland en dat één en ander met de raad van toezicht is besproken.

3.1.5.

Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de mate waarin de resultaten en prestaties van het zbo als gevolg van externe omstandigheden en variabelen zijn beïnvloed.

3.1.6.

Het bestuur draagt er zorg voor dat werknemers zonder gevaar voor hun rechtspositie de mogelijkheid hebben te rapporteren over vermeende onregelmatigheden van algemene, operationele en financiële aard binnen het zbo aan het bestuur of aan een door hem aangewezen functionaris. Vermeende onregelmatigheden die het functioneren van bestuurders betreffen worden gerapporteerd aan de voorzitter van de raad van toezicht. De klokkenluidersregeling wordt in ieder geval op de website van het zbo geplaatst.

3.1.7

Een bestuurder vervult geen nevenfuncties die ongewenst zijn met het oog op een goede vervulling van zijn functie als bestuurder van het zbo. Alle nevenfuncties van een bestuurder, anders dan uit hoofde van zijn functie als bestuurder van het zbo, worden door de bestuurder aan de raad van toezicht gemeld.

3.1.8.

Van elke bestuurder wordt in het jaarverslag opgave gedaan van:

geslacht;

leeftijd;

nevenfuncties binnen de publieke sector en voorts voor zover deze relevant zijn voor de vervulling van de taak als bestuurder;

tijdstip eerste benoeming;

de lopende termijn waarvoor hij is benoemd.

3.2 Bezoldiging

Principe

De bestuurders ontvangen voor hun werkzaamheden een bezoldiging van het zbo, die wat betreft hoogte en structuur zodanig is dat gekwalificeerde en deskundige bestuurders kunnen worden aangetrokken en behouden. Voor het geval de bezoldiging bestaat uit een vast en een variabel deel, is het variabele deel gekoppeld aan vooraf bepaalde, meetbare en beïnvloedbare doelen, die deels op korte termijn en deels op lange termijn moeten worden gerealiseerd. Het variabele deel van de bezoldiging moet de binding van de bestuurders aan het zbo en haar doelstellingen versterken.

De bezoldigingsstructuur, met inbegrip van ontslagvergoeding, is zodanig dat zij de belangen van het zbo op middellange en lange termijn bevordert, niet aanzet tot gedrag van bestuurders in hun eigen belang met veronachtzaming van het belang van het zbo en falende bestuurders bij ontslag niet 'beloont'. Bij de vaststelling van de hoogte en structuur van de bezoldiging worden onder meer de resultatenontwikkeling alsmede andere voor het

zbo relevante ontwikkelingen in overweging genomen. De raad van toezicht stelt de bezoldiging van de individuele bestuurders vast of keurt deze goed.

De toelichting op de jaarrekening bevat in ieder geval informatie over de hoogte en de structuur van de bezoldiging van de individuele bestuurders.

Uitwerking

3.2.1.

Het zbo verstrekt aan haar bestuurders geen persoonlijke leningen en dergelijke, tenzij tegen de daarvoor voor het gehele personeel geldende voorwaarden en na goedkeuring van de raad van toezicht. Leningen worden niet kwijtgescholden.

3.3 Tegenstrijdige belangen

Principe

Elke vorm en schijn van belangenverstrengeling tussen zbo en bestuurders wordt vermeden. Er worden geen besluiten genomen waarbij tegenstrijdige belangen en/of voordelen van bestuurders spelen, die van materiële betekenis zijn voor het zbo en/of voor de betreffende bestuurders.

Uitwerking

3.3.1

Een bestuurder zal:

niet in concurrentie met het zbo treden;

geen (substantiële) schenkingen van het zbo voor zichzelf, voor zijn echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind of bloed- of aanverwant tot in de tweede graad vorderen of aannemen;

ten laste van het zbo zichzelf en/of derden geen ongerechtvaardigde voordelen verschaffen;

geen zakelijke kansen die aan het zbo toekomen voor zichzelf of voor zijn echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind of bloed- of aanverwant tot in de tweede graad benutten.

3.3.2.

Een bestuurder meldt een (potentieel) tegenstrijdig belang dat van materiële betekenis is voor het zbo en/of voor de betreffende bestuurder terstond aan de voorzitter van de raad van toezicht en aan de overige leden van het bestuur en verschaft daarover alle relevante informatie, inclusief de voor de situatie relevante informatie inzake zijn echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind en bloed- en aanverwanten tot in de tweede graad. De raad van toezicht besluit buiten aanwezigheid van de betrokken bestuurder of sprake is van een tegenstrijdig belang. Een tegenstrijdig belang bestaat in ieder geval wanneer het zbo voornemens is een transactie aan te gaan met een rechtspersoon i) waarin een bestuurder persoonlijk een materieel financieel belang houdt, ii) waarvan een bestuurslid een familierechtelijke verhouding heeft met een bestuurder van het zbo of iii) waarbij een bestuurder van het zbo een bestuurs- of toezichthoudende functie vervult.

3.3.3.

Een bestuurder neemt niet deel aan de discussie en de besluitvorming over een onderwerp waarbij de bestuurder een tegenstrijdig belang heeft.

3.3.4

Alle besluiten waarbij tegenstrijdige belangen van bestuurders spelen worden onder gebruikelijke condities genomen. Besluiten waarbij tegenstrijdige belangen van bestuurders spelen die van materiële betekenis zijn voor het zbo en/of voor de betreffende bestuurders behoeven goedkeuring van de raad van toezicht. Dergelijke transacties worden gepubliceerd in het jaarverslag, met vermelding van het tegenstrijdig belang en de verklaring dat bovenstaande uitwerkingen zijn nageleefd.

4. Raad van toezicht

4.1 Taak

Principe

De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het ZBO. De raad van toezicht staat het bestuur met raad terzijde. De raad van toezicht richt zich bij de vervulling van de taak naar het belang van het ZBO en weegt daartoe de in aanmerking komende belangen van de bij het ZBO betrokkenen en het algemeen belang af. De raad van toezicht is verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn eigen functioneren.

Uitwerking

4.1.1.

De taakverdeling en werkwijze van de raad van toezicht wordt opgenomen in een reglement. De raad van toezicht neemt in het reglement een passage op voor zijn omgang met het bestuur, de minister en, eventueel, de ondernemingsraad. Het reglement wordt tenminste gepubliceerd op de website van het ZBO.

4.1.2.

Het jaarverslag van het ZBO bevat een verslag van de raad van toezicht. Hierin doet de raad van toezicht verslag van zijn werkzaamheden in het boekjaar. Tevens worden in het jaarverslag de specifieke onderwerpen vermeldt die worden voorgeschreven in deze code.

4.1.3.

Van elk lid van de raad van toezicht wordt in het verslag van de raad van toezicht opgave gedaan van:

geslacht

leeftijd

beroep

hoofdfunctie

nevenfuncties binnen de publieke sector en voorts voor zover deze relevant zijn voor de vervulling van de taak als lid van de raad van toezicht

tijdstip eerste benoeming

de lopende termijn waarvoor hij is benoemd

4.1.4

Een lid van de raad van toezicht treedt tussentijds af bij onvoldoende functioneren, structurele onverenigbaarheid van belangen of wanneer dit anderszins naar het oordeel van de raad van toezicht geboden is.

4.1.5.

Indien leden frequent afwezig zijn bij vergaderingen van de raad van toezicht, worden zij daarop aangesproken. Het verslag van de raad van toezicht in het jaarverslag vermeldt welke leden frequent afwezig zijn geweest bij de vergaderingen van de raad van toezicht.

4.1.6.

Het toezicht van de raad van toezicht op het bestuur omvat tenminste:

de realisatie van de doelstellingen van het ZBO;

de strategie en de risico's verbonden aan de activiteiten;

de opzet en de werking van de interne risicobeheersings- en controlemechanismen;

het (meerjaren) beleidsplan en het (financiële) jaarverslag.

Van de bespreking van deze punten doet de raad van toezicht melding in zijn verslag.

4.1.7.

De raad van toezicht en de leden afzonderlijk hebben een eigen verantwoordelijkheid om van het bestuur alle informatie te verlangen die de raad van toezicht nodig heeft om zijn taak als toezichhoudend orgaan goed te kunnen uitvoeren. Het bestuur van het ZBO verstrekt de raad van toezicht tijdig de voor de uitoefening van diens taak noodzakelijke gegevens. Indien de raad van toezicht dit nodig acht kan hij informatie inwinnen van functionarissen en externe adviseurs van het ZBO.

4.1.8.

De raad van toezicht bespreekt een keer per jaar in afwezigheid van het bestuur zowel zijn eigen functioneren als dat van de individuele leden en de conclusies die hieraan moeten worden verbonden. In het geval dit tot diens verantwoordelijkheid behoort, worden deze mogelijke conclusies vervolgens ook besproken met de minister. Tevens wordt het gewenste profiel en de samenstelling en competentie van de raad van toezicht besproken. Van het houden van de bespreking binnen de raad van toezicht wordt verslag gedaan in het jaarlijks verslag van de raad van toezicht.

4.1.9.

De raad van toezicht bespreekt een keer per jaar in afwezigheid van het bestuur zowel het functioneren van het bestuur als dat van de individuele bestuurders/directieleden en de mogelijke conclusies die hieraan verbonden moeten worden. In het geval dit tot diens verantwoordelijkheid behoort, worden deze mogelijke conclusies vervolgens ook besproken met de minister. Van het houden van de bespreking binnen de raad van toezicht wordt verslag gedaan in het jaarlijks verslag van de raad van toezicht.

4.1.10

Voor zover de raad van toezicht een rol speelt als extern toezichthouder doet hij tenminste een keer per jaar verslag aan de minister over de wijze waarop het toezicht is gehouden en zijn bevindingen en het oordeel naar aanleiding van het toezicht.

4.2 Deskundigheid, samenstelling, onafhankelijkheid en bezoldiging

Principe

Elk lid van de raad van toezicht dient geschikt te zijn om de hoofdlijnen van het totale beleid te beoordelen. Elk lid beschikt over de specifieke deskundigheid die noodzakelijk is voor de vervulling van zijn taak, binnen zijn rol in het kader van de profielschets van de raad. De raad van toezicht moet zodanig zijn samengesteld dat hij zijn taak naar behoren kan vervullen. De raad van toezicht is zodanig samengesteld dat de leden ten opzichte van elkaar, het bestuur, de minister en welk deelbelang dan ook onafhankelijk en kritisch

kunnen opereren. Een herbenoeming van een lid vindt slechts plaats na zorgvuldige overweging en met inachtneming van de genoemde profielschets. De hoogte van de bezoldiging van leden van de raad van toezicht wordt vastgesteld door de minister.

Uitwerking

4.2.1.

De raad van toezicht stelt een profielschets voor zijn omvang en samenstelling op, rekening houdend met hetgeen hierover is bepaald in de instellingswet van het ZBO, de aard van het ZBO, de activiteiten van het ZBO en de gewenste deskundigheid en achtergrond van de leden van de raad van toezicht. De profielschets wordt geplaatst op de website van het ZBO.

4.2.2

Alle leden van de raad van toezicht, met uitzondering van maximaal één persoon, zijn onafhankelijk in de zin dat de volgende afhankelijkheidscriteria niet op hem van toepassing zijn:

in de vijf jaar voorgaande aan de benoeming was het lid werknemer of bestuurder van het ZBO; het lid was in het jaar voorafgaande aan de benoeming ambtenaar of politiek ambtsdrager op het departement waaronder het ZBO ressorteert.

het lid was in het jaar voorafgaande aan de benoeming een belangrijke zakelijke relatie van het ZBO, waaronder ook verstaan dient te worden een adviseurschap van het ZBO;

het lid heeft in het jaar voorafgaande aan de benoeming tijdelijk voorzien in het bestuur bij belet of ontstentenis van het bestuur.

Daarbij komt dat het lid geen bestuurslid/directeur van een ZBO is waarin een bestuurslid/directeur van het ZBO waarop hij toezicht houdt, lid van de raad van toezicht is.

4.2.3.

Minimaal één lid van de raad van toezicht is een financieel expert, hetgeen inhoudt dat deze persoon relevante kennis en ervaring heeft opgedaan op financieel administratief/accounting terrein bij een grote rechtspersoon.

4.2.4.

Alle leden van de raad van toezicht volgen na hun benoeming een introductieprogramma, waarin in ieder geval aandacht wordt besteed aan algemene financiële en juridische zaken, de politiek-bestuurlijke omgeving, de specifieke aspecten die eigen zijn aan het betreffende ZBO en de taken van het lid van de raad van toezicht. Jaarlijks beoordeelt de raad van toezicht op welke onderdelen leden gedurende hun benoemingsperiode behoefte hebben aan nadere training of opleiding. Het ZBO speelt hierin een faciliterende rol en draagt hiervan de kosten.

4.2.5.

Het aantal lidmaatschappen van een lid van de RvT is zodanig beperkt dat een goede taakvervulling naar oordeel van de voorzitter is gewaarborgd.

4.2.6.

Een lid van de raad van toezicht kan maximaal drie maal voor de periode van vier jaar zitting hebben in de raad van toezicht.

4.2.7.

De raad van toezicht stelt een rooster van aftreden vast om zoveel mogelijk te voorkomen dat veel leden tegelijk aftreden. Het rooster is openbaar en wordt gepubliceerd op de website van het ZBO.

4.2.8.

De raad van toezicht doet een met redenen omklede voordracht voor (her)benoemingen van leden van de raad van toezicht aan de minister. De minister wijkt niet van de voordracht af dan na overleg met de raad.

4.2.9.

De minister stelt de hoogte van de jaarlijkse bezoldiging van de voorzitter en de leden van de raad van toezicht vast. De bezoldiging wordt ten laste gebracht van het ZBO.

4.2.10.

Het verslag van de raad van toezicht in het jaarverslag vermeldt:
de hoogte van de beloningen van de leden van de raad;
dat naar het oordeel van de raad van toezicht voldaan is aan het onafhankelijkheidsvereiste zoals verwoord in 4.2.2., onder expliciete vermelding van het lid dat er niet aan voldoet.

4.3 Tegenstrijdige belangen

Principe

Elke vorm en schijn van belangenverstrengeling tussen zbo en leden van de raad van toezicht wordt vermeden. Er worden geen besluiten genomen waarbij tegenstrijdige belangen en/of voordelen van leden van de raad van toezicht spelen, die van materiële betekenis zijn voor het zbo en/of voor de betreffende leden.

Uitwerking

4.3.1

Een lid van de raad van toezicht zal:
niet in concurrentie met het zbo treden;
geen (substantiële) schenkingen van het zbo voor zichzelf, voor zijn echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind of bloed- of aanverwant tot in de tweede graad vorderen of aannemen;
ten laste van het zbo zichzelf en/of derden geen ongerechtvaardigde voordelen verschaffen;
geen zakelijke kansen die aan het zbo toekomen voor zichzelf of voor zijn echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind of bloed- of aanverwant tot in de tweede graad benutten.

4.3.2.

Een lid van de raad van toezicht meldt een (potentieel) tegenstrijdig belang dat van materiële betekenis is voor het zbo en/of voor zichzelf terstond aan de voorzitter van de raad van toezicht en verschaft daarover alle relevante informatie, inclusief de voor de

situatie relevante informatie inzake zijn echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind en bloed- en aanverwanten tot in de tweede graad. Indien de voorzitter van de raad van toezicht een (potentieel) tegenstrijdig belang heeft dat van materiële betekenis is voor het zbo en/of voor zichzelf meldt hij dit terstond aan de vicevoorzitter van de raad van toezicht en verschaft daarover alle relevante informatie, inclusief de voor de situatie relevante informatie inzake zijn echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind en bloed- en aanverwanten tot in de tweede graad. De raad van toezicht besluit buiten aanwezigheid van de betrokken lid of sprake is van een tegenstrijdig belang. Een tegenstrijdig belang bestaat in ieder geval wanneer het zbo voornemens is een transactie aan te gaan met een rechtspersoon i) waarin een lid persoonlijk een materieel financieel belang houdt, ii) waarvan een bestuurslid een familierechtelijke verhouding heeft met een lid van de raad van toezicht van het zbo of iii) waarbij een lid van de raad van toezicht van het zbo een bestuurs- of toezichthoudende functie vervult.

4.3.3.

Een lid van de raad van toezicht neemt niet deel aan de discussie en de besluitvorming over een onderwerp waarbij hij een tegenstrijdig belang heeft.

4.3.4.

Alle besluiten waarbij tegenstrijdige belangen van leden van de raad van toezicht spelen worden onder gebruikelijke condities genomen. Besluiten waarbij tegenstrijdige belangen van leden spelen die van materiële betekenis zijn voor het zbo en/of voor de betreffende leden behoeven goedkeuring van de raad van toezicht. Dergelijke transacties worden gepubliceerd in het jaarverslag, met vermelding van het tegenstrijdig belang en de verklaring dat bovenstaande uitwerkingen zijn nageleefd.

4.4 Rol van de voorzitter en de secretaris van de raad van toezicht

Principe

De voorzitter van de raad van toezicht bepaalt de agenda en leidt de vergaderingen van de raad, ziet toe op het goed functioneren van de raad en eventuele commissies, draagt zorg voor een adequate informatievoorziening aan de leden van de raad, zorgt ervoor dat er voldoende tijd bestaat voor de besluitvorming, draagt zorg voor het introductie- en opleidings- of trainingsprogramma voor de leden, is namens de raad van toezicht het voornaamste aanspreekpunt voor het bestuur en voor de minister, initieert de evaluatie van het functioneren van de raad van toezicht en van het bestuur. De voorzitter van de raad van toezicht wordt in zijn rol ondersteund door een secretaris die werkzaam is bij het ZBO.

Uitwerking

4.4.1.

De voorzitter van de raad van toezicht ziet erop toe dat:

de leden hun introductie-, trainings- of opleidingsprogramma volgen;

de leden tijdig alle informatie ontvangen die nodig is voor de goede uitoefening van hun taak;

voldoende tijd bestaat voor de beraadslaging en besluitvorming door de raad van toezicht;

de raad van toezicht behoorlijk functioneert;
de bestuurders/directieleden en leden van de raad van toezicht jaarlijks worden beoordeeld op hun functioneren;
de raad van toezicht een vice-voorzitter kiest;
de contacten van de raad van toezicht met het bestuur, de minister en ondernemingsraad naar behoren verlopen.

4.4.2.

De raad van toezicht wordt ondersteund door een secretaris die door het ZBO aan de raad ter beschikking wordt gesteld. De secretaris ziet erop toe dat de juiste procedures worden gevolgd en dat wordt gehandeld in overeenstemming met de wettelijke verplichtingen. Hij ondersteunt de voorzitter van de raad van toezicht in de daadwerkelijke organisatie van de raad van toezicht (informatie, agendering, evaluatie, opleidingsprogramma etc.). De benoeming tot en ontheffing uit de functie van secretaris van de raad van toezicht geschiedt door het bestuur van het ZBO, de raad van toezicht gehoord hebbende.

4.5 Samenstelling en rol van drie kerncommissies van de raad van toezicht

Principe

Indien de raad van toezicht meer dan vier leden omvat, kan de raad van toezicht uit zijn midden één of meer commissies instellen. Deze commissies zijn: een auditcommissie, een remuneratiecommissie en een selectie- of benoemingscommissie. De taak van de commissies is om de besluitvorming in de raad van toezicht voor te bereiden. Indien de raad van toezicht niet besluit tot instelling van één of meerdere commissies, dan gelden de bepalingen 4.5.4, 4.5.5, 4.5.8, 4.5.9, 4.5.10, 4.5.13, 6.1.2, 6.2.3 en 6.3.1, ten aanzien van de hele raad van toezicht. In het verslag van de raad van toezicht doet de raad verslag van de uitvoering van de taakopdracht van de commissies in het boekjaar.

Uitwerking

4.5.1

Indien de raad van toezicht besluit een of meer commissies in te stellen, stelt de raad voor elk der commissies een reglement op. Het reglement geeft aan wat de rol en verantwoordelijkheid van de betreffende commissie is, haar samenstelling en op welke wijze zij haar taak uitoefent. Het reglement bevat in ieder geval de bepaling dat maximaal één lid van elke commissie niet onafhankelijk hoeft te zijn in de zin van uitwerking 4.2.2. De reglementen en de samenstelling van de commissies worden in ieder geval op de website van het ZBO geplaatst.

4.5.2

Het verslag van de raad van toezicht vermeldt de samenstelling van de afzonderlijke commissies, het aantal vergaderingen van de commissies, alsmede de belangrijkste onderwerpen die aan de orde zijn gekomen.

4.5.3

De raad van toezicht ontvangt van elk van de commissies een verslag van

beraadslagingen en bevindingen.

Auditcommissie

4.5.4

De auditcommissie richt zich in ieder geval op het toezicht op het bestuur ten aanzien van:

- de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, waaronder het toezicht op de naleving van de relevante wet- en regelgeving en het toezicht op de werking van gedragscodes;
- de financiële informatieverschaffing door het ZBO (keuze van accountingpolities, toepassing en beoordeling van effecten van nieuwe regels, inzicht in de behandeling van "schattingsposten" in de jaarrekening, prognoses, werk van in- en externe accountants terzake, etc.);
- de naleving van aanbevelingen en opvolging van opmerkingen van in- en externe accountants;
- de rol en het functioneren van de interne auditdienst ;
- het beleid van het ZBO met betrekking tot taxplanning;
- de relatie met de externe accountant, waaronder in het bijzonder zijn onafhankelijkheid, de bezoldiging en eventuele niet-controlewerkzaamheden voor het ZBO;
- de financiering van het ZBO;
- de toepassingen van de informatie- en communicatietechnologie (ICT).

4.5.5

De auditcommissie is het eerste aanspreekpunt van de externe accountant, wanneer deze onregelmatigheden constateert in de inhoud van de financiële berichten.

4.5.6

Het voorzitterschap van de auditcommissie wordt niet vervuld door de voorzitter van de raad van toezicht, noch door een voormalig bestuurder van het ZBO.

4.5.7

Van de auditcommissie maakt ten minste een financieel expert in de zin van uitwerking 4.2.3 deel uit.

4.5.8

De auditcommissie bepaalt of en wanneer de voorzitter van het bestuur, de bestuurder verantwoordelijk voor financiële zaken, de externe accountant en de interne accountant / auditdienst bij haar vergaderingen aanwezig zijn.

4.5.9

De auditcommissie overlegt zo vaak als zij dit noodzakelijk acht, doch ten minste éénmaal per jaar buiten aanwezigheid van het bestuur met de externe accountant.

Remuneratiecommissie

4.5.10

De remuneratiecommissie heeft in ieder geval de volgende taken:

het doen van een voorstel aan de raad van toezicht betreffende het te voeren bezoldigingsbeleid;

het doen van een voorstel inzake de bezoldiging van de individuele bestuurders ter vaststelling door de raad van toezicht, in welk voorstel in ieder geval aan de orde komen:

de bezoldigungsstructuur en de hoogte van de vaste bezoldiging, de toe te kennen variabele bezoldigungscomponenten, pensioenrechten, afvloeiingsregelingen en overige vergoedingen, alsmede de prestatiecriteria en de toepassing daarvan.

4.5.11

Het voorzitterschap van de remuneratiecommissie wordt niet vervuld door de voorzitter van

de raad van toezicht, noch door een voormalig bestuurder van het ZBO, noch door een lid van de raad van toezicht die bij een andere ZBO bestuurder is.

4.5.12

In de renumerationcommissie nemen geen leden van de RvT zitting die bij een ander ZBO bestuurslid/directeur zijn.

Selectie- en benoemingscommissie

4.5.13

De selectie- en benoemingscommissie richt zich in ieder geval op:

het doen van voorstellen voor de profielschetsen, selectiecriteria en benoemingsprocedures inzake (leden van) de raad van toezicht en het bestuur;

de periodieke beoordeling van omvang en samenstelling van de raad van toezicht en het bestuur;

de periodieke beoordeling van het functioneren van individuele leden van de raad van toezicht en

bestuurders en de rapportage hierover aan de raad van toezicht;

het doen van voorstellen voor (her)benoemingen;

het toezicht op het beleid van het bestuur inzake selectiecriteria en benoemingsprocedures voor het hoger management.

5. De minister, de klant en de samenleving

Principe

Het ZBO functioneert onder de ministeriële verantwoordelijkheid zoals deze is afgebakend in de organisatiewet van het ZBO. Aangezien het ZBO haar bestaansrecht ontleent aan het feit dat het diensten levert aan de maatschappij, creëert het voorzieningen om wensen van de klant op een structurele manier in beeld te krijgen en om de samenleving te informeren over haar activiteiten.

Uitwerking

5.1

Het ZBO en het departement hanteren een informatie- en controleprotocol waarin is opgenomen op welke reguliere momenten en op welke wijze het ZBO vooraf bepaalde informatie aan de minister verstrekt.

5.2

Het bestuur creëert een functie waarlangs hij de gebruiker om advies vraagt bij voorgenomen beslissingen die van majeur belang zijn voor die gebruiker dan wel waarlangs de gebruiker ongevraagd advies kan geven over het functioneren van het ZBO en de diensten die het ZBO verleent. In het jaarverslag van het ZBO wordt inzicht gegeven in het functioneren van deze functie.

5.3

Het ZBO houdt periodiek peilingen om de wensen en het oordeel van de klanten in beeld te krijgen. Van de uitslag van deze peilingen doet hij verslag in het jaarverslag.

5.4

Het ZBO heeft een klachtenregeling. De klachtenregeling staat op de website van het ZBO. In het jaarverslag biedt het ZBO inzicht in de hoeveelheid klachten die in het verslagjaar zijn ingediend, de aard van de klachten alsmede de uitkomst van de beoordeling van de klachten.

5.5

Het ZBO heeft een website waarin op een inzichtelijke manier inzicht wordt geboden in de taak, organisatie, diensten, producten en de kwaliteit van de dienstverlening van het ZBO. Het jaarverslag van de organisatie wordt eveneens op de website van de organisatie geplaatst.

6. De financiële verslaglegging, de interne audit en de externe accountant

6.1 Financiële verslaglegging

Principe

Het bestuur is verantwoordelijk voor de kwaliteit en de volledigheid van de openbaar gemaakte financiële berichten. De raad van toezicht ziet er op toe dat het bestuur deze verantwoordelijkheid vervult.

Uitwerking

6.1.1

Het opstellen en de publicatie van het jaarverslag, de jaarrekening, de kwartaal- en/of halfjaarcijfers en ad hoc financiële informatie vergen zorgvuldige interne procedures. De raad van toezicht houdt toezicht op het volgen van deze procedures.

6.1.2

De auditcommissie beoordeelt hoe de externe accountant wordt betrokken bij de inhoud en publicatie van financiële berichten, anders dan de jaarrekening.

6.1.3

Het bestuur is verantwoordelijk voor het instellen en handhaven van interne procedures die ervoor zorgen dat alle belangrijke financiële informatie bij het bestuur bekend is, zodat de tijdigheid, volledigheid en juistheid van de externe financiële verslaggeving worden gewaarborgd. Vanuit dit oogpunt zorgt het bestuur ervoor dat de financiële informatie uit organisatie-onderdelen, rechtstreeks aan hem wordt gerapporteerd, en dat de integriteit van de informatie niet wordt aangetast. De raad van toezicht houdt toezicht op de instelling en handhaving van deze interne procedures.

6.2 Rol, benoeming, beloning en beoordeling van het functioneren van de externe accountant

Principe

Bij de benoeming van de externe accountant wordt ervoor zorggedragen dat de voordracht en de benoeming niet door hetzelfde orgaan plaatsvindt. Zowel de auditcommissie als het bestuur mogen advies uitbrengen aan het orgaan dat bevoegd is tot het doen van de voordracht. De bezoldiging van en de opdrachtverlening tot het uitvoeren van nietcontrolewerkzaamheden door de externe accountant wordt goedgekeurd door de raad van toezicht op voorstel van de auditcommissie en na overleg met het bestuur.

Uitwerking

6.2.1

De externe accountant kan over zijn verklaring omtrent de getrouwheid van de jaarrekening worden bevraagd door zijn opdrachtgever. De externe accountant woont

derhalve deze vergadering bij en is daarin bevoegd het woord te voeren.

6.2.2

Het bestuur en de auditcommissie rapporteren jaarlijks aan de raad van toezicht over de ontwikkelingen in de relatie met de externe accountant, waaronder in het bijzonder zijn onafhankelijkheid (met inbegrip van de wenselijkheid van rotatie van verantwoordelijke partners binnen een kantoor van externe accountants dat met de controle is belast en van het verrichten van niet - controlewerkzaamheden voor de vennootschap verricht door hetzelfde kantoor). Mede op grond hiervan worden voordracht en benoeming van de externe accountant bepaald.

6.2.3

Het bestuur en de auditcommissie maken ten minste éénmaal in de vier jaar een grondige beoordeling van het functioneren van de externe accountant in de diverse entiteiten en capaciteiten waarin de externe accountant fungeert. De belangrijkste conclusies hiervan worden meegewogen ten behoeve van de beoordeling van de voordracht tot benoeming van de externe accountant.

6.3 Interne audit functie

Principe

De interne auditdienst, die een belangrijke rol kan spelen in het beoordelen en toetsen van interne risicobeheersings- en controlesystemen, functioneert onder de verantwoordelijkheid van het bestuur.

Uitwerking

6.3.1

De externe accountant en de auditcommissie worden betrokken bij het opstellen van het jaarplan van de interne auditdienst. Zij nemen ook kennis van de bevindingen van de interne auditdienst.

6.4 Relatie en communicatie van de externe accountant met de organen van het ZBO

Principe

De externe accountant is in ieder geval aanwezig bij de vergadering van de raad van toezicht waarin over de vaststelling of goedkeuring van de jaarrekening wordt besloten. De externe accountant rapporteert zijn bevindingen betreffende het onderzoek van de jaarrekening gelijkelijk aan het bestuur en de raad van toezicht.

Uitwerking

6.4.1

De externe accountant woont in ieder geval de vergadering van de raad van toezicht bij waarin het verslag van de externe accountant betreffende het onderzoek van de jaarrekening wordt besproken en wordt besloten over de goedkeuring of vaststelling van de jaarrekening. De externe accountant ontvangt de financiële informatie die ten grondslag ligt aan de vaststelling van de kwartaal- en/of halfjaarcijfers en overige tussentijdse financiële berichten, en wordt in de gelegenheid gesteld om op alle informatie te reageren.

6.4.2

De externe accountant kan in voorkomende gevallen de voorzitter van de auditcommissie verzoeken om bij een vergadering van de auditcommissie aanwezig te zijn.

6.4.3

Het verslag van de externe accountant ingevolge artikel 2:393 lid 4 BW bevat datgene wat de externe accountant met betrekking tot zijn controle van de jaarrekening en de daaraan gerelateerde controles onder de aandacht van het bestuur en de raad van toezicht wil brengen. Daarbij kan aan de volgende onderwerpen worden gedacht:

A. Met betrekking tot de accountantscontrole:

informatie over zaken die van belang zijn voor de beoordeling van de onafhankelijkheid van de externe accountant;
informatie over de gang van zaken tijdens de controle als ook de samenwerking met interne accountants en eventueel andere externe accountants, discussiepunten met het bestuur, een overzicht van niet aangepaste correcties, etc.

B. Met betrekking tot de financiële cijfers:

- analyses van ontwikkelingen van het vermogen en resultaat, die niet in de te publiceren gegevens voorkomen en die naar de mening van de externe accountant bijdragen aan het inzicht in de financiële positie en resultaten van het ZBO;
- commentaar op de verwerking van eenmalige posten, de effecten van schattingen en de wijze waarop deze tot stand zijn gekomen, de keuze van accountingpolities wanneer ook andere keuzes mogelijk waren, alsmede bijzondere effecten als gevolg daarvan;
- opmerkingen over de kwaliteit van prognoses en budgetten.

C. Met betrekking tot de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen (inclusief de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking) en de kwaliteit van de interne informatievoorziening:

- verbeterpunten, geconstateerde leemten en kwaliteitsbeoordelingen;
- opmerkingen over bedreigingen en risico's voor het ZBO en de wijze waarop daarover in de te publiceren gegevens gerapporteerd dient te worden;
- naleving van statuten, instructies, regelgeving, leningsconvenanten, vereisten van externe toezichthouders, etc.

Colofon

De Handvestgroep Publiek Verantwoorden bestaat (tijdens het verschijnen van deze code) uit de volgende organisaties:

- Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
- IB-Groep
- Kadaster
- RDW
- Staatsbosbeheer
- Sociale Verzekeringsbank

Voor meer informatie over deze code goed bestuur uitvoeringsorganisaties of over de

Code goed bestuur uitvoeringsorganisaties
Handvestgroep Publiek Verantwoorden

Handvestgroep Publiek Verantwoorden kunt u contact opnemen met Udo Oelen, secretaris van de Handvestgroep, telefoon 055-5285472.

Handvestgroep Publiek Verantwoorden
juni 2004

6.5